

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Бабійчук Валентини Сергіївни на тему «Урбаністичні заходи запобігання вуличній насильницькій злочинності», поданій на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право», підготовлений та затверджений на підставі публічної презентації наукових результатів дисертації та її обговорення кафедрою кримінально-правової політики Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого (протокол № 8 від 1 квітня 2026 року)

Обґрунтування вибору теми дослідження та її зв'язок із планами наукових робіт університету. Детермінування фізичного (матеріального) кримінального правопорушення, зазвичай супроводжується локалізацією – аналізом певного географічного району (регіону); оцінкою предметно-об'єктивних умов його вчинення; визначенням часового проміжку та відтворенням обстановки. Похідний від оперативної діяльності процес вивчення природи та особливостей злочинності, дозволив дослідникам виокремити закономірності у механізмі вчинення злочину, певні влучні характеристики, що притаманні значній сукупності насильницьких посягань на безпеку, життя і здоров'я особи. Таким чином, було зауважено особливості у розподілі осередків проявів девіантної поведінки територією міста та їх точкову концентрацію. Вказане обґрунтовує підстави вважати, що аналіз вуличної злочинності неможливий без заглиблення у специфіку сутності факторів архітектурно-просторового середовища.

Введення правового режиму воєнного стану, зміна вектору кримінально-правової політики держави та стрімкий розвиток технологічних інструментів (відеоаналітики, предиктивних алгоритмів ШІ, впровадження систем «Безпечне місто» та «Розумне місто») формує суттєво новий контекст для аналізу вуличної злочинності.

Актуальність і своєчасність обраної для дослідження теми полягає у необхідності поміркованої післявоєнної відбудови інфраструктури міст, при здійсненні якої доцільним вбачається звернення до доробку кримінологічного знання у галузі урбаністичного запобігання вуличній злочинності. Подібний підхід фокусує діяльність держави саме на попередженні злочинів, а не подоланні непоправних

наслідків, чим посилює важливість та необхідність комплексного вивчення особливостей вуличної насильницької злочинності в аспекті взаємодії з унікальними параметрами громадського простору.

Окремі питання вуличної злочинності висвітлено у працях українських науковців, зокрема: Бойко В. В., Ємельянова В. П., Богатирьова І. Г., Кисильова М. О., Бабенко А. М., Голуба М. В., Денисової Т. А., Главацького О. З., Голіни В. В., Головкіна Б. М., Півня А. В., Белікова К. А., Козич І. В., Кріцака І. В., Таволжанського О. В., Чекмарьова І. М., Кулик Л. М., Шалгунова С. А., Гуміни О. М., Гладкова Є. О., Кондратішиної В. В., Негоди А. С., Стасенка В. І., Юніна О. С., Шевченко С. І., Березняка В. С., Федоренка Д. В., Філонова В. П., Орловського Р. С., Гальцової В. В., Володіної О. О., Орлова Ю. В., Храмцова О. М.

Робота виконана на кафедрі кримінально-правової політики Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, в межах цільової комплексної програми «Теоретичні і прикладні проблеми запобігання злочинності та реформування Державної кримінально-виконавчої служби в Україні» (номер державної реєстрації 0111U000958). Тема дисертації затверджена вченою радою Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого (протокол № 12 від 30 червня 2023 р.).

Дисертація узгоджується із Комплексним стратегічним планом реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023-2027 роки (затвердженою Указом Президента від 11.05.2023 № 273/2023), Стратегією розвитку Національної поліції України на 2026-2030 роки.

Наукове завдання, розв'язання якого отримано в дисертації. Метою дисертації є надання кримінологічної характеристики вуличній насильницькій злочинності, визначення її детермінант, причин та умов вчинення, розробка комплексу заходів запобігання досліджуваному явищу з акцентом на урбаністичні заходи запобігання.

Досягнення поставленої мети обумовлює необхідність вирішення таких завдань:

- 1) систематизувати доктринальні підходи до розуміння вуличної насильницької злочинності як кримінологічного явища та визначити перспективні напрями її подальшого дослідження;
- 2) охарактеризувати нормативно правове закріплення структурних елементів доктринального конструкту «вулична насильницька злочинність» у законодавстві України та зарубіжних країн, сформулювати відповідну дефініцію;
- 3) узагальнити національну та міжнародну судову практику у сфері протидії вуличній насильницькій злочинності та виявити актуальні проблеми правозастосування;
- 4) надати кримінологічну характеристику явищу вуличної насильницької злочинності, зокрема шляхом аналізу її стану, структури та динаміки;
- 5) висвітлити соціальну природу та кримінологічні особливості організованих форм вуличної насильницької злочинності;
- 6) визначити пріоритетні напрями кримінально-правової політики протидії вуличній насильницькій злочинності в Україні та висвітлити дієві зарубіжні практики запобігання;
- 7) з'ясувати можливості застосування сучасних технологічних інструментів стримування вуличної насильницької злочинності в Україні та світі;
- 8) охарактеризувати віктимологічну складову вуличної насильницької злочинності та портрет вуличного насильницького злочинця.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що представлена робота містить нові теоретичні положення та практичні висновки у сфері кримінологічного дослідження вуличної насильницької злочинності, отримані на основі комплексного аналізу урбаністичних чинників її детермінації та запобігання, з урахуванням умов правового режиму воєнного стану, трансформації кримінально-правової політики держави та стрімкого розвитку технологічних інструментів протидії злочинності (відеоаналітики, предиктивних алгоритмів штучного інтелекту, систем «Безпечне місто» та «Розумне місто»). Найбільш значущими положеннями дисертації, що місять наукову новизну є такі.

Уперше:

– визначено поняття «вуличної насильницької злочинності» як сукупності посягань на об'єкти правової охорони, вчинених у вуличному середовищі, поєднаних із застосуванням насильства та розкрито складові елементи поняття: «вулиця» як публічний простір, «злочинність» як сукупність протиправних дій, «насильство» – нанесення фізичної або ментальної (моральної) шкоди; обмежено коло суспільно небезпечних діянь, які підпадають під ознаки вуличних правопорушень, та актуалізовано міждисциплінарні аспекти розуміння вуличної насильницької злочинності;

– надано комплексну кримінологічну характеристику вуличній насильницькій злочинності в умовах правового режиму воєнного стану, зокрема встановлено дислокацію епізодів вуличного насильства, її темпоральні, ситуативні чинники та аспекти її сезонних коливань;

– на підставі аналізу стратегічного підходу ЄС до забезпечення безпеки громадських просторів виявлено ключові інструменти та механізми захисту публічного простору від злочинних посягань (ситуаційна профілактика, архітектурно-просторове планування, міжвідомча координація), що дозволило сформулювати рекомендації щодо їх імплементації в українське законодавство та правозастосовну практику;

– класифіковано осіб, які вчиняють вуличні насильницькі правопорушення, за морально-психологічними типами, що дозволяє диференціювати заходи індивідуальної профілактики;

– запропоновано запобіжні заходи у сфері профілактики вуличної злочинності: збільшення кількості камер спостереження; покращення якості вуличного освітлення, зокрема використання блакитного освітлення (чинить заспокійливий вплив; яскравіше освітлюють простір); посилення патрулювання; заходи, спрямовані на підвищення довіри до правоохоронних органів та судової системи, а також забезпечення невідворотності покарання; постійна зайнятість підлітків у позашкільний час (позашкільні освітні заходи, гуртки, спортивні секції); посилення обмежень, пов'язаних із продажем алкоголю (за віком, у вечірні години).

Удосконалено:

– підходи до просторово-середовищних факторів як детермінант вуличної насильницької злочинності та кримінологічного розуміння міста як особливої форми соціально-просторової організації, з притаманними їй специфічними умовами відтворення криміногенних ризиків;

– використання досвіду іноземних держав у сфері ресоціалізації та у царині законодавчої політики, пов'язаної із реабілітацією потерпілих від насильницьких злочинів;

– теоретичну верифікацію чиказької концентричної моделі стосовно адміністративних районів Києва, Харкова, Одеси, Дніпра та Львова, за результатами якої встановлено часткову відтворюваність моделі в українському контексті та обґрунтовано необхідність її адаптації з урахуванням місцевих особливостей планування, поліцентричності забудови та специфіки функціонального зонування міст;

– запобіжний підхід до віктимологічної профілактики вуличної насильницької злочинності, в межах якого обґрунтовано, що її мета полягає у зниженні рівня віктимної вразливості особи через підвищення обізнаності щодо типових сценаріїв вуличного насильства.

Набули подальшого розвитку:

– доктринальні підходи до визначення типових ознак вуличної насильницької злочинності, на підставі яких уточнено критерії відмежування вуличних правопорушень від суміжних категорій злочинів та запропоновано класифікаційні критерії для їх розмежування;

– питання доцільності використання урбаністичних теорій запобігання злочинності під час реновації та ревіталізації міст України.

Обґрунтованість і достовірність отриманих результатів дослідження. Положення, висновки та рекомендації, що містяться в дисертації достатньою мірою науково обґрунтовані й достовірні. Методологічний інструментарій дисертаційного дослідження базується на синергії загальнофілософських,

загальнонаукових та спеціальних підходів, що дозволило забезпечити всебічне та об'єктивне вивчення урбаністичних заходів запобігання вуличній насильницькій злочинності. При підготовці дисертації використовувалися такі методи: *діалектичний, аналізу, синтезу, абстрагування та конкретизації* – для формулювання понять і визначень, тлумачення наукових термінів і приписів законодавства, інтерпретації статистичних даних; вивчення кримінологічної сутності вуличної насильницької злочинності як динамічного соціального явища у її взаємодії з архітектурною композицією міста; при дослідженні антиномічної сутності злочинності як закономірного продукту цивілізаційного розвитку, що одночасно суперечить ustalеним суспільним нормам і виступає аномалією, антиподом правопорядку, а також *формально-юридичний* – для аналізу приписів законодавства (підрозділи 1.1, 1.2, 1.3, 3.1, 2.3, 3.2, 3.3); *системно-структурний* – для вивчення кількісно-якісних показників вуличної насильницької злочинності, сукупності причин й умов протиправної поведінки, розроблення комплексу заходів запобігання (підрозділи 2.1, 2.2, 3.2, 3.3); *статистичний* – для збирання, обробки й аналізу інформації за результатами емпіричного дослідження, узагальнення й аналізу даних (підрозділи 2.1, 2.2, 3.3); *порівняльно-правовий* – для узагальнення міжнародного досвіду і кращих практик боротьби з вуличною насильницькою злочинністю (підрозділ 3.1); *конкретно-соціологічні* – для надання кримінологічної характеристики досліджуваним правопорушенням, пізнання особливостей віктимологічної складової, надання рекомендацій щодо напрямів і заходів запобігання (підрозділи 2.1, 2.2, 3.1, 3.2, 3.3). Обґрунтованість викладених у роботі положень і рекомендацій підтверджується опрацюванням значного масиву нормативно-правових актів, судової практики, а також фундаментальних наукових праць у галузі права, соціології та психології.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що основні положення, висновки й рекомендації дослідження можуть бути використані: *у науково-дослідній сфері* – для подальших наукових розвідок за напрямом урбаністичного запобігання вуличній насильницькій злочинності; *у правотворчості* – для вдосконалення діяльності оперативних, превентивних і слідчих підрозділів

Національної поліції України, при імplementації змін до містобудівного законодавства та розробці спеціальних програм профілактики злочинності на рівні громад; у *правозастосовній сфері* – для удосконалення кримінально-правової політики у сфері протидії вуличній злочинності; у *навчальному процесі* – при підготовці навчально-методичних комплексів, підручників, навчальних посібників, при викладанні спецкурсу «Урбаністична кримінологія».

Апробація матеріалів дисертації. Основні наукові результати дисертації обговорювалися на всеукраїнських та міжнародних науково-практичних конференціях, а саме: Всеукраїнській науково-практичній конференції «Актуальні проблеми протидії злочинності та корупції» (м. Харків, 17 лютого 2023 р.); Всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції іноземними мовами «Наука у мінливому світі: актуальні дослідження молодих науковців» (м. Харків, 17 травня 2023 р.); VIII Міжнародній науково-практичній конференції «Кримінально-правова охорона безпеки людини, нації, світу: фундаментальність, трансдисциплінарність і ноонауковість убезпечення» (м. Харків, 17 травня 2024 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Юридична осінь 2025 року» (м. Харків, 14 листопада 2025 р.).

Повнота викладу матеріалів дисертації в публікаціях здобувача. Основні теоретичні положення та висновки, сформульовані у дослідженні, викладено у 7 наукових працях, з яких 3 – статті у наукових фахових виданнях України, та 4 – тез у збірниках матеріалів наукових конференцій.

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Бабійчук В. С. Актуалізація поняття вуличної злочинності. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 6. С. 278–281. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-6/68>
2. Бабійчук В. С. Актуальні підходи до розуміння віктимологічної складової вуличної насильницької злочинності. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*. 2025. Вип. 91. С. 13–19. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.91.4.1>

3. Бабійчук В. С. Морально-психологічні ознаки особи вуличного насильницького злочинця. *Нове українське право*. 2025. Вип. 4. С. 179 – 184. DOI: <https://doi.org/10.51989/NUL.2025.4.21>

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

4. Бабійчук В. С. Підходи до запобігання вуличній насильницькій злочинності: огляд урбаністичних теорій. *Актуальні проблеми протидії злочинності та корупції: збірник тез Всеукраїнської науково-практичної конференції* (м. Харків, 17 лютого 2023 р.). Харків: Юрайт, 2023. С. 184–189.

5. Babiichuk V. Violent street crime victimization: approaching a better understanding of the issue. *Наука у мінливому світі: актуальні дослідження молодих науковців: матеріали Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції іноземними мовами* (м. Харків, 17 травня 2023 р.). Харків: НЮУ ім. Ярослава Мудрого, 2023. С. 11–16.

6. Бабійчук В. С. Підходи до розуміння насильницької злочинності: міжнародний вимір. *Кримінально-правова охорона безпеки людини, нації, світу: фундаментальність, трансдисциплінарність і ноонауковість убезпечення: матеріали VIII міжнар. наук.практ. конф.* (м. Харків, 17 трав. 2024 р.). Харків: Право, 2024. С. 159-163.

7. Бабійчук В. С. Філософія вуличного насильства. *Юридична осінь 2025 року: зб. тез доповідей та наук. повідомл. учасників міжнар. наук.-практ. конф. молодих учених та студентів* (м. Харків, 14 листоп. 2025 р.) / за заг. ред. Д. В. Лученка. Х.: Нац. Юрид. Ун-т імені Ярослава Мудрого, 2025. С. 414 – 416.

Публікації, в яких висвітлені наукові результати дисертації здобувача, відповідають вимогам пунктів 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами).

Опубліковані статті містять належним чином обґрунтовані наукові результати відповідно до поставленої мети та висновків.

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертацію виконано українською мовою з правильним вживанням юридичної та спеціальної термінології. Стиль викладення матеріалу дослідження – науковий.

Загальний висновок. Дисертація Бабійчук Валентини Сергіївни на тему «Урбаністичні заходи запобігання вуличній насильницькій злочинності» є кваліфікаційною науковою роботою, містить нові науково обґрунтовані результати, які виконують конкретне наукове завдання, яке полягає в отриманні нових наукових висновків щодо кримінологічної характеристики та розробки системи заходів запобігання вуличній насильницькій злочинності у сучасному соціально-політичному контексті.

Дисертація є самостійною науковою працею, яку виконано з дотриманням академічної доброчесності. Наукова новизна, висновки та пропозиції сформульовані автором особисто й обґрунтовані на підставі особистих досліджень.

Дисертація Бабійчук Валентини Сергіївни на тему «Урбаністичні заходи запобігання вуличній насильницькій злочинності» відповідає Вимогам оформлення дисертації, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40 (зі змінами), а також вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами) та може бути подана до разової ради для захисту на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Головуючий на засіданні:
завідувач кафедри кримінально-правової політики
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого,
доктор юридичних наук, професор

Сергій ХАРИТОНОВ

«02» квітня 2026 р.

Підпис Сергієв
 Засвідчую
 Нач. ВК Власів
 «02» квітня 2026 р.